

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

50

Brno 2009

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 50
Volume 50

Číslo 1–2
Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttka, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Soňa Klanicová, Marián Mazuch, Ladislav Nejman, Olga Lečbychová,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Fotografie levalloiského hrotu nalezeného při výzkumu paleolitické lo-
kality Tvarožná-Za školou. Srov. studii P. Škrdly a kol. obr. 5:1. Foto
J. Špaček.

*A foto of the Levallois point found in the Paleolithic site Tvarožná-
Za školou. See the study of P. Škrdla et. al. Fig. 5:1. Photo by J. Špaček.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz

Webové stránky s pokyny pro autory: <http://www.iabrno.cz/pv>

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vydáno v Brně roku 2009

Copyright ©2009 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

Obr. 74: Frýdek-Místek. Pohled na zkoumanou plochu.
Abb. 74: Frýdek-Místek. Blick auf die Grabungsfläche.

Resumé

Frýdek-Místek (Bez. Frýdek-Místek), Straže 8. pěšího pluku und Pivovarská. Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

HLUČÍN (OKR. OPAVA).

Hrnčířská ulice, p. č. 325 a 326. Novověk. Město. Záchranný výzkum.

Krátký záchranný výzkum (NPÚ Ostrava akce č. 10/08), vyvolaný plánovanou výstavbou Domu služeb, se uskutečnil v průběhu března až dubna 2008 v prostoru dvou parcel o rozloze cca 850 m² na okraji někdejšího středověkého Hlučína. Délka parcel je omezena dvěma komunikacemi, tj. ulicí Podle Zdí na západě a Hrnčířskou na východě. Na severu navazují na zastavěnou parcelu, jižně se nachází volný prostor parčíku.

Cílem výzkumu bylo zmapování potenciálních archeologických situací na lokalitě a také ověření průběhu hlučínského hradebního systému (snesenému před dvěma stoletími), který byl již dříve zkoumán na několika místech (dochované solitérní bašty č. 5, 8 a 9), na dotčeném místě však jeho pozice zůstává hypotetickou, přestože ji potvrzuje samotný název ulice Podle Zdí.

Výzkum se omezil na rýhy pro základy budoucí stavby (sondy 1–6). Terén na lokalitě mírně stoupá od západu k východu (rozdíl cca 1,30 m). V sondách byly pod travnatým drnem a demoliční vrstvou zachyceny základy starších, většinou kamenných zdí, které nelze jednoznačně datovat. S největší pravděpodobností jde o základy novověkého domu, zbouraného na počátku 20. století. Základová spára byla zjištěna pouze u zdi k. 901, a to v hloubce 1,40 m pod stávajícím terénem. Kamenná zeď, v horních vrstvách místy reparovaná cihlami o šíři max. 0,70 m, je paralelní s ulicí Podle Zdí a navazuje na čelní obvodovou zeď sousedního domu. Vzhledem k tomu, že jeví provázanost s kolmou kamennou zdí 900 na ni přiléhající k vedlejší budově, lze mít za to, že jde i v tomto případě o obvodové zdivo staršího domu a nikoli o zeď hradební, na tomto místě důvodně předpokládanou. V rýze byla nadto sledovatelná jen v délce cca 7 m, kde její průběh narušil výkop pro recentní kanalizaci. Dochovaných 0,80 m výše zdiva, zachyceného v profilu, nevykazuje stavební odlišnosti. Ve výkopu pro suterén v přední

části parcely bylo však těsně u této zdi zjištěno střepiště novověké keramiky, patrně související s hrnčířskou dílnou v nedávném okolí. Podobná situace již byla zachycena i při výzkumu u bašty č. 5 v roce 1995. Keramiku lze datovat do delšího období od 16. do 19. století, vyskytuje se i recentní odpad.

Hana Francesca Teryngerová

Resumé

Hlučín (Kataster Hlučín, Bez. Opava). Hrnčířská Strasse. Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

HNĚVOTÍN (OKR. OLMOUC)

Farní kostel sv. Leonarda. Novověk. Záchranný výzkum.

Během měsíců srpna až listopadu roku 2008 proběhl záchranný výzkum v kostele sv. Leonarda v Hněvotíně. Záchranný výzkum probíhal formou dohledu, zejména byl zaměřen na dokumentaci profilů vyhloubených výkopů, nejen uvnitř lodi kostela, ale i na ploše farní zahrady. Dnešní vzhled kostela pochází z roku 1772, kdy byl přestavěn na místě staršího chrámu. Kostel byl postaven jako jednolodní stavba s půlkruhovým kněžištěm, k jehož jižní straně přiléhá sakristie. K západní straně obdélné lodi přiléhá starší hranolová věž. Identifikace lokality je možná na mapovém listu ZM ČR (M 1:10 000) číslo 24-22-18: Z : 334–J : 11; Z : 336–J : 8; Z : 334–J : 7; Z : 331–J : 11. Vzdálenosti jsou uvedeny v milimetrech od západní (Z) a jižní (J) sekční čáry.

Výzkum vyvolala instalace vytápění budovy fary a částecně i farního kostela za pomoci tepelného čerpadla. Na pozemcích farní zahrady byly provedeny vrtné a výkopové práce pro vedení tepla k vytápěným objektům. Profily výkopů na farní zahradě byly dokumentovány, ale bohužel stratigrafická situace byla z větší části zničena již v minulosti. Výjimkou byl výkop podél budovy fary, kde bylo zjištěno intaktní souvrství, ovšem bez movitých nálezů. Uvnitř kostela bylo zkoumáno pět vyhloubených výkopů, čtyři byly v hlavní lodi kostela a pátý byl umístěn před hlavní oltář. Před hloubením výkopů v hlavní lodi byla nejprve odstraněna dlažba na ploše 3,60 × 2,70 m a teprve poté byly zrealizovány samotné výkopy, které měly maximální délkové rozměry 1 metr a hloubku 0,90 m. Během výzkumu byly dokumentovány profily všech výkopů. Ve výkopech byly zjištěny vrstvy související s výstavbou kostela, které obsahovaly zlomky cihel, malty a kameny. V severovýchodní části lodi kostela byla ve výkopu pozorována část cihlové klenby krypty, nad kterou vedou rozvody vytápění kostela.

Dále byly dokumentovány dvě starší úrovně podlah. Stratigraficky mladší byla tvořena pálenými cihlami v maltovém loži. Starší úroveň podlahy kostela tvořily šestiúhelníkové dlaždice v maltovém loži. Před vyhloubením výkopu u hlavního oltáře byla také odstraněna dlažba. Tento výkop měl délku 1,20 m, šířku 0,40 m a 2,00 m. Byly v něm opět pozorovány vrstvy se zlomky cihel, malty, kamenů a jedna kamenná zeď postavená na maltu.

Jakub Vrána

Resumé

Hněvotín (Bez. Olomouc), Pfarrkirche sv. Leonarda. Neuzeit. Rettungsgrabung.

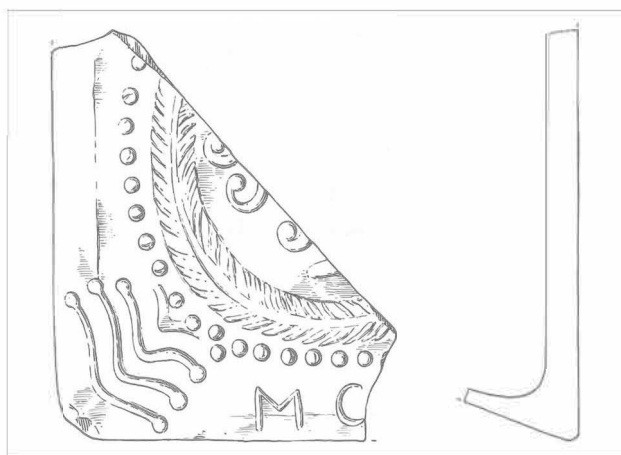
HORNÍ DUBŇANY (OKR. ZNOJMO)

Kostel sv. Petra a Pavla, p. č. 2. Středověk, novověk. Záchranný výzkum.

V září 2008 proběhl dohled nad výkopy pro dešťovou kanalizaci, jež byly hloubeny po obvodě kostela sv. Petra a Pavla v Horních Dubňanech. Dohled provedli na základě objednávky Římskokatolického farního úřadu Horní Dubňany pracovníci společnosti Archaia Brno, o. p. s. Horní Dubňany se poprvé připomínají roku 1279, kdy biskup Bruno ze Šaumburku potvrdil patronát kostela templářům. Po zrušení řádu roku 1312 patronát připadl starobrněnským johanitům. Roku 1358 náležela ves ke statku hradu Rabštejna. Po smrti Hynka Jevišovického z Kunštátu roku 1408 získal Dubňany jeho bratr Petr z Jevišovic. Nedlouho poté přešly do majetku Jana z Lomnice, který je postoupil Anně ze Šternberka. Jan spolu s Markvartem ze Šternberka postoupil zboží roku 1447 Matěji Stoškovi z Arbolovic a ten je téhož roku přenechal Pertoldu a Jindřichovi z Lipé. Roku 1503 se kvůli obsazení fary dostal do sporu Jindřich z Lipé s johanitským komturem Petrem. V roce 1596 přešly Dubňany k sousedním Tulešicům, patřícím Jindřichovi z Náchoda, a dále sdílely jejich osud až do zrušení patrimoniální správy (Hosák 2004, 124).

Kostel sv. Petra a Pavla má jádro z 2. poloviny 12. století. V neznámé době vyhořel a zřejmě po polovině 15. století došlo k prodloužení kostelní lodi k východu. V 16. století byla přistavěna tzv. stará sakristie, v roce 1775 pak byl dokončen presbytář s novou sakristií. V roce 1831 byl zrušen hřbitov (Samek 1994, 516).

Výkopy, dosahující hloubky cca 0,7 až 0,9 m, nezasáhly žádné konstrukce ani archeologické terény, nedosáhly ani horizontu pohřbů. Pouze ve dvou případech se výkopy dotkly vlastního zdiva kostela. Potvrdily mimo jiné, že kostelní loď je vyzděna z kamenného zdiva, které je makroskopicky shodné se zdivem na jižní straně (nejstarší část stavby) i při tzv. staré sakristii na straně severní. Východně od presbytáře byla proříznuta trojice z cihel vyzděných hrodek. V jednom případě víme bezpečně díky „in situ“ se nacházejícímu náhrobnímu kameni, že zde byl pohřben malý Adolf Forgatsch (*1817–†1818) – hrobka III. Ke dvěma dalším hrobkám náleží zřejmě některý z náhrobníků druhotně umístěných při jižní (tzv. nové) sakristii a presbytáři kostela. K jedné z nich můžeme asi vztáhnout dnes nečitelný náhrobek, o jehož majiteli víme pouze to, že zemřel roku 1801. Ve všech případech se jednalo o členy rodiny majitelů nedalekého zámku a panství v Tulešicích (zámek drželi od roku 1785 do 1843). Hrobky I a II byly vyzděny z cihel. Na hrobku I (zdivo s. j. 900) byly použity cihly o formátu 30 × 14,5 × 7 cm, na hrobku II (zdivo s. j. 901) cihly 29,5 × 15 × 6,5 cm. Hrobka III byla vyzděna ze smíšeného zdiva (zdivo s. j. 903), v němž byly z 50% použity fragmenty cihel (původní rozměr cihel ? × 14 × ? cm). Její vnitřní

Obr. 75: Hostišov. Zlomek novověkého kamenného kachle. Abb. 75: Hostišov. Ein Stück der neuzeitlichen Ofenkachel.

rozměry činily 0,8 × 1,7 m. Hrobka I měla vnitřní rozměry 0,45 × 1,4 m, hrobka II 0,95 × 1,4 m. Hrobky I a III byly valeně zaklenuty opět z cihel. Na severní stranu hrobky III navazovalo smíšené zdivo neznámého určení (10% fragmenty cihel, 90% kámen, pojeno světle béžovou vápennou maltou). Pravděpodobně se jednalo o další, v tomto případě starší hrobku.

David Merta

Literatura

- Hosák, L. 2004 (reprint): *Historický místopis země Moravsko-slezské*. Praha.
Samek, B. 1994: *Umělecké památky Moravy a Slezska*, 1. svazek A/II. Praha.

Resumé

Horní Dubňany (Bez. Znojmo), Kirche St. Peter und Paul, Parz. Nr. 2. Mittelalter, Neuzeit. Rettungsgrabung.

HOSTIŠOVÁ (OKR. ZLÍN)

Intravilán obce č. p. 146. Novověk. Záchranný výzkum.

V měsíci říjnu byly z rýhy vyhloubené před domem č. p. 146 (GPS: 49°15'12.956"N, 17°35'23.997"E) vytaženy zlomky keramiky datované do vrcholného a pozdního středověku. Dále zde byl nalezen úlomek zdobeného kamenného kachle, který může časově spadat do 16. až 19. století (obr. 75).

Ivan Čížmář

Resumé

Hostišov. (Bez. Zlín). Innenbereich der Gemeinde. Neuzeit. Rettungsgrabung.